

SAMOPROCENA DEPRESIVNOSTI I SUICIDALNOSTI KOD STUDENATA MEDICINE

Jasmina Kragović¹
Dragana Ignjatović – Ristić^{2,3}
Danijela Đoković^{2,3}
Jelena Jović³
Marinela Knežević³

UDK: 616.89-008.454-053-02

- 1 Neuropsihijatrijsko odeljenje, Zdravstveni Centar "Kosovska Mitrovica", Kosovska Mitrovica, Srbija
- 2 Psihijatrijska Klinika, Klinički centar "Kragujevac", Kragujevac, Srbija
- 3 Medicinski fakultet, Univerzitet u Kragujevcu, Kragujevac, Srbija

UVOD

Dosadašnje studije ukazuju da su mentalni poremećaji sve veći zdravstveni problem u studentskoj populaciji [1-3]. Studije medicine se zbog dužine trajanja i samog polja proučavanja smatraju posebno stresnim [4]. Učestalost depresivne simptomatologije kod studenata medicine je veća u odnosu na

Kratak sadržaj

Uvod: Mentalne bolesti i poremećaji predstavljaju sve veći zdravstveni problem u studentskoj populaciji. Kod studenata medicine zabeležena je povećana učestalost depresivne simptomatologije, suicidalnih razmišljanja i suicida.

Cilj: cilj ove studije je bio da utvrdimo učestalost depresivnosti i suicidalnosti kod studenata medicine u našoj zemlji i time damo bolji uvid u ovu problematiku kod nas.

Materijal i metode: U studiji je učestvovao 131 student četvrte godine medicine. Za utvrđivanje depresivne i suicidalne simptomatologije kod studenata korišćena je Bekova skala za samoprocenu depresivnosti i suicidalnosti.

Rezultati: Simptomi depresivnosti nađeni su kod 26.7% studenata. Kod 35.1% utvrđen je rizik za suicid koji je uglavnom okategorisan kao blagog intenziteta. Izračunata je jaka pozitivna korelacija između nivoa depresivnosti i rizika za suicid: $r = 0.55$, $p < 0.05$.

Zaključak: Visok nivo depresivnosti nađen kod studenata medicine upućuje na potrebu za sveobuhvatnijim sagledavanjem i praćenjem ove problematike u studentskoj populaciji.

Ključne reči: studenti medicine, depresija, suicidalne ideje

opštu populaciju i prema različitim studijama beleži se kod 10-60% studenata [5-21]. Veća učestalost suicidalnih ideja [22] kao i samog suicida [23] je takođe zabeležena među studentima medicine.

Postojanje depresivnosti kod studenata medicine je povezano sa povećanim rizikom za suicid [22, 24], povećana

nom upotrebom benzodiazepina [10] i lošijim kvalitetom života [9]. Povezanost pesimizma i depresije je odavno uočena, ali još uvek nije sasvim jasna. Pojava depresije je udružena i sa smanjenjem akademske produktivnosti – niža prosečna ocena kod studenata [25]. Depresivni studenti medicine, naročito oni sa višim skorom depresivnosti, smatraju da se njihovo mišljenje manje poštuje od mišljenja drugih i da se oni doživljavaju kao manje sposobni u odnosu na ostale studente [24]. Neprepoznata i netretirana depresija tokom studiranja izgleda da ima i kasnije posledice koje se ogledaju u višoj stopi depresije i samoubistava kod lekara u poređenju sa drugim profesijama [26].

Uprkos povećane učestalosti i evidentnih posledica postojanja psihičkih problema, studenti medicine nerado traže adekvatnu stručnu pomoć. Oni se pre okreću samo-lečenju ili traže pomoć od porodice i prijatelja [27, 28]. Razlog za to leži u tome što se mentalna bolest doživljava kao vid slabosti i povezuje sa mogućim negativnim uticajem na dalji razvoj karijere [29]. Kao posledica toga, odgovarajuće zdravstvene ustanove, a samim tim i šira javnost najčešće nemaju pravi uvid u učestalost mentalnih problema kod studenata. Ovom studijom pokušali smo da utvrdimo učestalost depresivnosti i suicidalnosti kod studenata medicine u našoj zemlji. Takođe, cilj nam je bio da ispitamo da li postoji korelacija između nivoa depresivnosti i prisustva suicidalne simptomatologije.

MATERIJAL I METODE

Istraživanje je sprovedeno kao opservaciona studija preseka u kojoj je učestvovao 131 student četvrte godine Medicinskog fakulteta u Kragujevcu (Response rate = 54 %). Studija je sprovedena u periodu maj – jun 2010. godine. Studenti su u istraživanju učestvovali dobrovoljno i anonimno. Za utvrđivanje depresivne simptomatologije kod studenata korišćena je Bekova skala za samoprocenu depresivnosti (Beck Depression Inventory - BDI) [30]. Korišćeni su sledeći skorovi: 0-9 bez depresije, 10-15 blaga, 16-19 blaga do umereno izražena, 20-29 umerena do izražena, 30-63 izražena depresija.

Bekova skala za samoprocenu beznađa (Beck Hopelessness Scale - BHS) je takođe upitnik za utvrđivanje nivoa depresivnosti. Sastoji se od 20 tvrdnji koje se odgovara sa tačno/netačno i koja su vezana za ispitanikov doživljaj budućnosti. Koristi se za utvrđivanje potencijalnog suicidalnog rizika kod ispitanika. Skor od 3 ili manje znači da postoji minimalni rizik od samoubistva, 4-8 ukazuje na blagi rizik (odnosno blago izraženo beznađe), 9-14 ukazuje na umeren rizik od samoubistva (umereno izraženo beznađe) i skor >15 pokazuje ozbiljan rizik od samoubistva odnosno jako izraženo beznađe [31].

Statističke metode

Podaci su predstavljeni kao procenti (%) i srednje vrednosti $\pm$ standardna odstupanja. Za utvrđivanje razlike u učestalosti depresivnosti i suicidalnog rizika u odnosu na pol korišćen je Chi-square test. Mann-Whitney-ev test je

korišćen za ispitivanje razlika u nivou depresivnosti i suicidalnosti između muškaraca i žena (ne postoji normalna raspodela vrednosti obeležja u ovim grupama). Za ispitivanje korelacije između BDI i HS skale korišćen je Spearman-ov koeficijent korelacije. Analize su izvršene pomoću Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), verzija 13.0. P-vrednost ≤ 0.05 smatrana je statistički značajnom.

REZULTATI

U ispitivanom uzorku od 131 studenta 47.3% (62) bilo je muškog pola.

Simptomi depresivnosti nađeni su kod 26.7% (35) studenata (Tabela 1) i to kod 25.8% (16) muškaraca i 27.5% (19) žena. Srednja vrednost skora depresivnosti (BDI) iznosila je 7.51 ± 7.62 (Tabela 2). Nije bilo statistički značajne razlike u učestalosti ($p=0.823$) i nivou ($p=0.921$) depresivnosti kod muškaraca i žena.

Tabela 1: Broj ispitanika po kategorijama na BDI skali

Table 1. Number of examinees categorized on BDI scale

Nivo depresivnosti (BDI) Level of depression (BDI)	% (N)
Bez depresije (0-9) <i>Without depression</i>	73.3% (96)
Blaga depresija (10-15) <i>Mild depression</i>	14.5% (19)
Blaga do umerena depresija (16-19) <i>Mild – moderate depression</i>	3% (4)
Umerena do izražena depresija (20-29) <i>Mild to severe depression</i>	7.6% (10)
Izražena depresija (30-63) <i>Severe depression</i>	1.5% (2)

Tabela 2: Srednje vrednosti skorova na BDI i BHS skali

Table 2. Average scores on BDI and BHS scales

	BDI	BHS
Muškarci <i>Male</i>	8.16±9.17	3.71±4.09
Žene <i>Female</i>	6.93±5.90	2.91±2.17
Ukupno Total	7.51±7.62	3.29±3.24

Kod 35.1% utvrđen je rizik za suicid i to kod 35.5%(22) osoba muškog pola i 34.8%(24) osoba ženskog pola. Suicidalni rizik je uglavnom okategorisan kao blagog intenziteta. Srednja vrednost skora beznađa (BHS) iznosila je 3.29 ± 3.24 (Tabela 2) Ozbiljan suicidalni rizik zabeležen je kod dvoje studenata, odnosno 1.5% (Tabela 3). Nije nađena statistički značajna razlika u učestalosti ($p=0.933$) i intenzitetu ($p=0.926$) beznađa u odnosu na pol.

U datom uzorku studenata medicinske izračunata je jaka pozitivna korelacija između nivoa depresivnosti utvrđenog BDI skalom i rizika za suicid mereno na BHS: $r = 0.55$, $p < 0.05$.

DISKUSIJA

U našem uzorku prisustvo depresivnosti je utvrđeno kod 23.7% studenata koji su u istraživanju učestvovali. Ovo je za oko 2-3 puta veća učestalost nego u opštoj populaciji [32]. Takođe, ovaj nalaz sličan sa rezultatima većine studija

u kojima su korišćeni slične dijagnostičke instrumente [5, 10, 12-17, 33]. Kako je visok nivo depresivnosti povezan sa češćim odsustvovanjem sa nastave, moramo se zapitati šta će se desiti sa ostalim studentima koji, u vreme kada je evaluacija sprovedena, nisu bili prisutni u učionici [41].

Studijom nije utvrđena razlika u učestalosti i intenzitetu depresivnosti u odnosu na pol. Ovaj podatak iznenađuje s obzirom da je učestalost depresivnosti u opštoj populaciji veća među ženama [34] i da su to zaključci i nekih studija rađenih kod studenata medicine [11, 24, 35]. Međutim, rodne razlike se pojavljuju tokom adolescentnog perioda [36] i tada još nisu ustaljene što se dešava tek u kasnijim godinama [37] pa bi u tom smislu mogli protumačiti i naš nalaz. Druga pretpostavka je da su uzroci depresije kod studenata medicine po prirodi takvi da su na njih jednako osetljivi pripadnici oba pola. Takođe, ovakav rezultat je već zabeležen

Tabela 3: Broj ispitanika po kategorijama na BHS skali

Table 3. Number of examinees categorized on BHS scale

Nivo suicidalnog rizika (BHS) <i>Level of suicidal risk</i>	% (N)
Minimalna opasnost (0-3) <i>Minimal risk</i>	64,9% (85)
Blag rizik (4-8) <i>Mild risk</i>	28,2% (37)
Umeren rizik (9-14) <i>Moderate risk</i>	5,4% (7)
Ozbiljan rizik (>15) <i>Severe risk</i>	1,5% (2)

kod studenata medicine u nekim studijama [14].

Na BHS znatno veći broj studenata (32,5%) je pokazao negativnu projekciju u budućnosti, a samim tim i određeni stepen depresivnosti. Ti studenti imaju određeni rizik za suicid, uglavnom blagog intenziteta. Umeren i ozbiljan rizik je nađen kod 5,4% odnosno 1,5% studenata. Prethodne studije govore o prisustvu suicidalnih ideja kod 4,4% [24], odnosno 5,9% studenata medicine [38, 39]. Studija sprovedena među studentima medicine u norveškoj našla je da na samoubisto pomišlja 43,1%, planira 8,4% a pokuša 1,4% studenata [22]. Nema značajnih podataka o proceni suicidalnog rizika kod studenata medicine pomoću Bekove skale beznađa pa se studija može uzeti kao svojevrsan doprinos ovoj tematici.

Rezultati naše studije, a posebno jaka pozitivna korelacija između nivoa depresivnosti utvrđenog BDI skalom i rizika za suicid utvrđenog BHS skalom: $r = 0,55$, $p < 0,05$ potvrđuju vezu između beznađa, depresije i suicidalnih ideja. Slični su i rezultati nekih drugih studija sprovedenih u studentskoj populaciji [40-42]. U Srbiji, osim studije koja se bavila ovom problematikom među adolescentima, učenicima završnih razreda srednje škole, [43] nema drugih istraživanja na ovu temu. Iako je broj studenata sa višim pesimističkim sko-

rom u našoj studiji relativno nizak i uprkos ograničenjima same BHS skale, prediktivna vrednost nivoa depresivnosti i pesimizma u odnosu na potencijalno samoubilačko ponašanje upućuje nas na potrebu planiranja intervencija kojima bi se potencijalni rizik umanjio i izbegle teže posledice po život i zdravlje studenata medicine.

ZAKLJUČAK

Depresija i pesimizam u vezi su sa suicidalnim ponašanjem [44]. Proučavanje ovih pojava je presudno za razumevanje kako one utiču jedne na druge u razvoju suicidalnog ponašanja. Pre svega, rezultati impliciraju razvoj programa podrške i pomoći studentima, u zdravstvenom okruženju bliskom studentima, sa ciljem ranog otkrivanja pesimizma i depresivnosti kako bi se preveniralo suicidalnog ponašanja.

Neka od ograničenja naše studije su u tome što su za određivanje učestalosti depresivnosti i suicidalnog rizika korišćene skale samoprocene, što je posmatrani uzorak relativno mali, a takođe je mali i broj posmatranih varijabli. Buduća istraživanja u istoj populaciji, uz uključanje većeg broja varijabli, trebalo bi da pokažu održivost dobijenih rezultata, posebno izostanak značajne razlike u skorovima među polovima.

DEPRESSIVENESS AND SUICIDAL IDEATION IN MEDICAL STUDENTS

Kragovic Jasmina¹
Dragana Ignjatović – Ristić^{2,3}
Danijela Djoković^{2,3}
Jelena Jović³
Marinela Knežević³

- 1 Neuropsychiatric department, Medical center Kosovska Mitrovica, Kosovska Mitrovica, Serbia
- 2 Psychiatric clinic, Clinical center Kragujevac, Kragujevac, Serbia
- 3 Medical Faculty, University of Kragujevac, Kragujevac, Serbia

Literatura:

1. Mowbray CT, Megivern D, Mandiberg JM et al. Campus mental health services: Recommendations for change. *Am J Orthopsychiat* 2006; 76: 226-37.
2. Anonimno. American College Health Association National College Health Assessment Spring 2006 Reference Group data report (abridged). *J Am Coll Health*. 2007; 55(4): 195-206.
3. Mackenzie S, Wiegel JR, Mundt M, Brown D, Saewyc E. Depression and suicide ideation among students accessing campus health care. *Am J Orthopsychiat* 2011; 81: 101-7.

Summary

Introduction: Mental disorders represent a growing problem in the student population. There is an increased frequency of depression, suicidal ideation and the suicide rate in medical students. **Objective:** The objective of this study was to determine the frequency of depression and suicidal ideation in medical students in order to provide better insight into this problem in our country. **Methods:** There were 131 fourth year medical students included in the study. For determining depression in the student population we used Beck's Depression Inventory- BDI.

Results: Depression was found in 26.7% of students. In 35.1% of students the suicide risk was found which is generally categorized as mild in intensity. Strong positive correlation between the level of depression and risk of suicide was calculated: $r = 0.55$, $p < 0.05$.

Conclusion: The high level of depression found in medical students highlights the need for more comprehensive insight and follow up of this problem in the student population.

Key words: *medical students, depression, suicide ideation*

4. Firth-Cozens J. Medical student stress. *Med Educ* 2001; 35: 6-7.
5. Zoccolillo M, Murphy GE, Wetzel RD. Depression among medical students. *J Affect Disord* 1986; 11: 91-6.
6. Assadi SM, Nakhaei MR, Najafi F, Fazel S. Mental health in three generations of Iranian medical students and doctors A cross-sectional study *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2007; 42: 57-60.
7. Seliger K, Brähler E. Mental health of students of medicine-an empirical study. *Psychotherapeut* 2007; 52: 280-86.

8. Helmers KF, Danoff D, Steinert Y, Leyton M, Young SN. Stress and depressed mood in medical students, law students, and graduate students at McGill University. *Acad Med* 1997; 72: 708-14.
9. Klemenc-Ketis Z, Kersnik J, Eder K, Colaric D. Factors associated with health-related quality of life among university students. *Srp Arh Celok Lek* 2011; 139: 197-202.
10. Mancevska S, Bozinovska L, Tecce J, Pluncevik-Gligoroska J, Sivevska-Smilevska E. Depression, anxiety and substance use in medical students in the Republic of Macedonia. *Bratisl Lek Listy* 2008; 109: 568-726.
11. Dahlin M, Joneborg N, Runeson B. Stress and depression among medical students: a cross-sectional study. *Med Educ* 2005; 39: 594-604.
12. Kongsomboon K. Psychological problems and overweight in medical students compared to students from Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Thailand. *J Med Assoc Thai* 2010; 93: S106-13.
13. Ball S, Bax A. Self-care in medical education: effectiveness of health-habits interventions for first-year medical students. *Acad Med* 2002; 77: 911-17.
14. Tjia J, Givens JL, Shea JA. Factors associated with undertreatment of medical student depression. *J Am Coll Health* 2005; 53: 219-24.
15. Clark DC, Zeldow PB. Vicissitudes of depressed mood during four years of medical school. *JAMA* 1988; 260: 2521-8.
16. 12 Ahmadi J, Kamel M, Ahmed MG, Bayoumi FA, Moneenum AA. Dubai Medical Collegestudents' scores on the Beck Depression Inventory. *IRCMJ* 2008; 10: 169-72.
17. Honney K, Buszewicz M, Coppola W, Griffin M. Comparison of levels of depression in medical and non-medical students. *Clin Teach* 2010; 7: 180-4.
18. Bunevicius A, Katkute A, Bunevicius R. Symptoms of anxiety and depression in medical students and in humanities students: relationship with big-five personality dimensions and vulnerability to stress. *Int J Soc Psychiatry* 2008; 54: 494-501.
19. Karaoglu N, Seker M. Anxiety and depression in medical students related to desire for and expectations from a medical career. *West Indian Med J* 2010; 59: 196-202.
20. Eller T, Aluoja A, Vasar V, Veldi M. Symptoms of anxiety and depression in Estonian medical students with sleep problems. *Depress Anxiety* 2006; 23: 250-6.
21. Molavi P, Karimollahi M. Prevalence of depression in Ardabil medical students. *Ann Gen Psychiatry* 2006; 5 (suppl1): 149.
22. Tyssen R, Vaglum P, Gr̃nvoid NT, Ekeberg O. Suicidal ideation among medical students and young physicians: a nationwide and prospective study of prevalence and predictors. *J Affect Disord* 2001; 64: 69-79.
23. Hays LR, Cheever T, Patel P. Medical student suicide, 1989-1994. *Am J Psychiatry* 1996; 153: 553-5.
24. Schwenk TL, Davis L, Wimsatt LA. Depression, stigma, and suicidal ideation in medical students. *JAMA* 2010; 304: 1181-90.
25. Hysenbegasi A, Hass SL, Rowland CR. The impact of depression on the academic productivity of university students. *J Ment Health Policy Eco* 2005; 8: 145-51
26. Hem E, Haldorsen T, Aasland OG, Tyssen R, Vaglum P, Ekeberg O. Suicide rates according to education with a particular focus on physicians in Norway 1960-2000. *Psychol Med* 2005; 35: 873-80.
27. Eisenberg D, Golberstein E, Gollust SE. Help-seeking and access to mental health care in a university student population. *Med Care* 2007; 45: 594-601.
28. Hooper C, Meakin R, Jones M. Where students go when they are ill: how medical students access health care. *Med Educ* 2005; 39: 588-93.
29. Chew-Graham CA, Rogers A, Yassin N. 'I wouldn't want it on my CV or their records': medical students' experiences of help-seeking for mental health problems. *Med Educ* 2003; 37: 873-80.
30. Beck AT, Ward C, Mendelson M. Beck Depression Inventory (BDI). *Arch Gen Psychiatry* 1961; 4: 561-71.

31. Beck AT, Weissman A, Lester D, Trexler L. The measurement of pessimism: The Hopelessness Scale. *J Consult Clin Psychol* 1974; 42: 861-5.
32. Copeland JR, Beekman AT, Dewey ME, et al. Depression in Europe. Geographical distribution among older people. *Br J Psychiatry* 1999; 174: 312-21.
33. Lewinsohn PM, Hops H, Roberts RE, Seeley JR, Andrews JA. Adolescent psychopathology: I. Prevalence and incidence of depression and other DSM-III-R disorders in high school students. *J Abnorm Psychol* 1993; 102: 133-44.
34. Blazer DG, Kessler RC, McGonagle KA, Swartz MS. The prevalence and distribution of major depression in a national community sample: the National Comorbidity Survey. *Am J Psychiatry* 1994; 151: 979-986.
35. Roh MS, Jeon HJ, Kim H, Han SK, Hahm BJ. The prevalence and impact of depression among medical students: a nationwide cross-sectional study in South Korea. *Acad Med* 2010; 85: 1384-90.
36. Ignjatović-Ristić D, Lazić LJ, Petrović D. Depressive disorder/symptoms in adolescence. *World Journal of Biological Psychiatry* 2001; 2 (suppl 1)
37. Hankin BL, Abramson LY, Moffitt TE, Silva PA, McGee R, Angell KE. Development of depression from preadolescence to young adulthood: emerging gender differences in a 10-year longitudinal study. *J Abnorm Psychol* 1998; 107: 128-40.
38. Curran TA, Gawley E, Casey P, Gill M, Crumlish N. Depression, suicidality and alcohol abuse among medical and business students. *Ir Med J* 2009; 102: 249-52.
39. Dyrbye LN, Thomas MR, Massie FS, et al. Burnout and suicidal ideation among U.S. medical students. *Ann Intern Med* 2008; 149: 334-41.
40. Gotlib IH. Depression and general psychopathology in university students. *J Abnorm Psychol* 1984; 93(1): 19-30.
41. Ferran V P, Esperanza V, Beatriz C, Jaime J, Montserrat C, Isabel P. Feelings of hopelessness in a Spanish university population. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 2004; 39: 326-34.
42. Alloy LB, Clements. Hopelessness theory of depression: Test of the symptom component. *Cog Ther Res* 1998; 22(4): 303-35.
43. Ignjatović Ristić D, Pejović M, Đukić Dejanović S, Ravanić D, Petrović D. Pesimizam kao karika između depresivnosti i samoubistva mladih. *Engrami* 1997; 19, 105-10.
44. Paolo I, Maurizio P, David L, Xenia G, Cinzia N, Nicoletta G, Zoltán R, et al. Relationship between Temperament, Depression, Anxiety, and Hopelessness in Adolescents: A Structural Equation Model. *Depress Res Treat*. 2011; (in press)

Jović Jelena
063401322
jovic.jelena@gmail.com

Zahvalnica
Istraživanje je delimično finansirano sredstvima sa projekata broj 175007 i 175004 Ministarstva prosvete i nauke Republike Srbije